

SPROG & SAMFUND

Nyt fra
Modersmål-Selskabet
32. årgang nr. 1
Marts 2014

**Indhold: Formanden skriver 3 · Frans Gregersen 4 · Dialektens dag 6 · Nye bøger 9
Debat 10 · Stride ord 11 · Mange slags dansk 12 · Om dannelse 14 · Noter 15 · Invitation 16**

Professor Frans Gregersen's sprogforedrag havde stor tilslutning på den internationale modersmålsdag. Referat s. 4-5. (Foto: Kaj Gøgsig).

Maskinrum

Dannelsesbegrebet og definitionen af dannelse er til debat for tiden, sat i gang af biskoppernes seminar sidste år, viderebragt i magasinet „Vild med dannelse“ og siden diskuteret i radioen i programmet „Ordet er dit“, som refereres inde i bladet. Politikerne, som vi helst ville anse som dannede mennesker, da de bestemmer befolkningens livsvilkår, har ofte en sproglig formåen, der snarere understreger mangel på dannelse. Argumenter fremført i nedslidte klicheer camouflerer ofte, at der intet argument er. Det blev grundigt dokumenteret, da Modersmål-Selskabets årbog „Sprog på banen“ for et par år siden hudflettede de malpropre metaforer, der igen og igen bliver hentet fra sportens verden med klicheer i søvngængeragtig repetition. På det seneste har selv politikerne fået nok af lange

og korte baner og hjørnespark. På vej væk fra arenaen har de fundet et nyt miljø til højrebenet. De har iført sig blå kedeldragter for at tage ophold i maskinrummet og betjene sig af det rette værktøj. Det gør de ikke blot *efterfølgende*, men med stål-satte miner også *fremadrettet*. Det skal indrømmes politikerne, at der er løse skruer i den sproglige dannelse. Det mest imponerende billede af et maskinrum kan man se ... i filmen om Titanic.

Er der sproglig fattigdom på tinge, er der til gengæld glæde at hente i en af Selskabets hjertesager, som handler om dialekterne. Det kan være, at de er svindende, men det blev bekræftet på Dialektens dag, at mange, ikke mindst i Vendsyssel-Gildet, gør en stor indsats for at styrke og bevare den sproglige kulturarv. Referat inde i bladet.

M.B.

SPROG & SAMFUND

er medlemsblad for Modersmål-Selskabet og udsendes i 4 numre årligt.

Oplag: 800 eksemplarer.

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR
FOR MODERSMÅL-SELSKABETS MEDIER:
Jørgen Christian Wind Nielsen

REDAKTØR FOR SPROG & SAMFUND:
Michael Blædel
Lyngfeldtsvej 17,
3300 Frederiksværk
tlf. 47 74 62 61
michael@blaedel.dk

LAYOUT:
Martin Sand Pæevatalu

REPRO OG TRYK:
Clausen grafik
ISSN 0108-433 X

Artikler, der offentliggøres i Sprog & Samfund, tegner ikke nødvendigvis Selskabets holdning. Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Modersmål-Selskabet har til formål at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Dette tilstræbes ved:

1. At vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – med respekt for dialekterne
 2. At formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog.
-

Medlemskontingent 250 kr.
(portogebyr – udlandet: 76 kr.)

Giro (netbank: reg.nr. 9570) kt.nr. 667 6901
CVR-nr. 7682-4215

Bank: reg.nr. 7853, kontonr. 103 5729

Hjemmeside: www.modersmaalselskabet.dk
Facebook: Modersmål-Selskabet

MODERSMÅL-SELSKABETS BESTYRELSE:

FORMAND:

Translatør, cand. interpret.
Jørgen Christian Wind Nielsen,
Mylius Erichsens Allé 27, 2900 Hellerup,
tlf. 2035 8675, e-post: jcn@modersmaalselskabet.dk

NÆSTFORMAND:

Cand.oecon. Henrik Munck,
tlf. 4495 2243, e-post: hm@modersmaalselskabet.dk

KASSERER:

Cand.stat. Kirsten Fenger,
Skandrups Allé 37, Hareskov, 3500 Værløse,
tlf. 4498 1650, e-post: kf@modersmaalselskabet.dk

ØVRIGE BESTYRELSE:

Kontorassistent Ingrid Carlsen,
tlf. 6095 8802, e-post: ic@modersmaalselskabet.dk

Mag.art. Adam Hyllested,
tlf. 3537 7730, e-post: adamh@modersmaalselskabet.dk

Dir. Frans Jacobsen
tlf. 3962 9554, e-post: fransj@modersmaalselskabet.dk

Cand.mag. Gerda Thastum Leffers,
tlf. 4585 7644, e-post: gtl@modersmaalselskabet.dk

Seminarielektor Claus Tilling,
tlf. 3828 6648, e-post: ct@modersmaalselskabet.dk

Cand.mag. Ulla Susanne Weinreich,
tlf. 3537 2037, e-post: usw@modersmaalselskabet.dk

SUPPLEANTER TIL BESTYRELSEN:

Lektor Niels Bjerring
tlf. 3871 1790

Ph.d. Irina Bjørnø,
tlf. 4038 4284, e-post: goldenlife@mail.dk

Adresseændringer bedes meddelt til sekretariatet.

MODERSMÅL-SELSKABETS SEKRETARIAT:

Pia Wind
tlf. 3915 7500, e-post: sek@modersmaalselskabet.dk

Hvad mener Modersmål-Selskabet?

AF JØRGEN CHRISTIAN WIND NIELSEN

Modersmål-Selskabet er den eneste landsdækkende, uafhængige og udogmatiske forening, der udelukkende har til formål at bevare og udvikle det danske sprog. Der er en ganske specifik grund til, at det danske

sprog skal bevares og udvikles. Begrundelsen fremgår af vedtægtens paragraf 1 stk. 1: Det er en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Formålet skal, ifølge stk. 2, realiseres ved at vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift, med respekt for dialekterne, og ved at formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog.

Medlemmerne af Modersmål-Selskabet er medlemmer af Selskabet af vidt forskellige årsager, med vidt forskellige interesser. Det, der samler, er interessen for sprog og interessen for det danske sprog. Nogle medlemmer er interesserede i dialekter, andre ikke. Nogle mener, at det talte sprog skal være i fokus, andre er interesserede i det skriftlige. Nogle er mest interesserede i sproglig korrekthed, andre ser sproget som et kommunikationsmiddel og et personligt og individuelt udtryk. Nogle mener, at det engelske sprogs indtrængen truer dansk, ikke mindst på universiteterne. Andre mener, at afsmitningen fra indvandrersprog er et større problem. Langt de fleste har dansk som modersmål, færre har et andet modersmål og dansk som 2. eller 3. sprog. Sådan kan man blive ved. Det danske sprog er vores fælleseje og vores særeje.

Det gode spørgsmål er naturligvis, hvordan Selskabet bedst arbejder for sit formål, når der altid vil være delte meninger om prioriteringerne og delte vurderinger af tingenes tilstand.

Som den eneste forening i Danmark, der udelukkende har til formål at arbejde for at bevare og styrke det danske sprog, har foreningen en klar rolle at spille ved simpelthen hele tiden at sætte sproglige spørgsmål på dagsordenen, ved hele ti-

den at debattere sproglige problemstillinger, ved hele tiden at tage del i den offentlige debat, ved hele tiden at mødes om sproget.

Modersmål-Selskabet er ikke en forskningsbaseret forening. Vi skal lytte til forskerne og arbejde på et forskningsbaseret, det vil sige et oplyst og fagligt baseret, grundlag. Men som en uafhængig forening skal vi arbejde sprogpolitisk med vores viden, i samspil med nogle og i modspil med andre, fra emne til emne.

Nogle bestyrelsesmedlemmer er af den opfattelse, at Modersmål-Selskabet er for usynligt, for slapt, og at vi skal markere os noget mere. Men hvilke synspunkter skal vi markere os med, vores mangfoldighed taget i betragtning? Derfor er vi i bestyrelsen nået frem til, at vi kan arbejde med temaer. Temaer forstået som indsatsområder, der er opbakning til at arbejde med, uden at dette har som konsekvens, at alle medlemmer nødvendigvis skal være enige i valg og vinkling af temaerne. Vores mangfoldighed i meninger er en styrke, som vi skal bevare.

I bestyrelsen tegner der sig i øjeblikket interesse for tre temaer:

En sproglov, der skal fungere som en ramme for forskellige centrale områder i samfundet.

Engelsk i dansk. Vi skal sætte fokus på, at for meget engelsk i dansk er et problem, og at dansk risikerer at miste domæner, hvis det fortsætter som nu.

Den mundtlige sprogfærdighed. Der skal mere fokus på det talte sprog i folkeskolen. Det retoriske fokus skal styrkes.

Der kan foreslås mange andre indsatsområder. Men vi er en lille forening, og det giver ingen mening at operere med indsatsområder, hvis der ikke ligger arbejde bag.

Ovenstående er forslag. Bestyrelsen er åben for andre forslag. Derfor vil vi gerne drøfte det med jer på generalforsamlingen, ligesom I er meget velkomne til at fremsende andre forslag eller kommentarer til undertegnede. Tag del i debatten om Modersmål-Selskabets strategiske udvikling.

Fra Jellingestene til talegengivelsesmaskine

Velbesøgt medlemsmøde med Frans Gregersen

AF KIRSTEN FENGER

I et propfyldt mødelokale hos „Forbundet Kommunikation og Sprog“ på Hauser Plads med en af Københavns grønne oaser var samlet ca. 50 tilhørere med en gennemsnitsalder lavere end den, der sædvanligvis er ved Selskabets møder. Formanden åbnede mødet med velkomst til et foredrag ved professor, dr.phil. Frans Gregersen (FG) i anledning af den internationale modersmålsdag.

FG's var indbudt til at tale om det danske sprog, hvilket han gjorde levende, frit og ubesværet og

uden manuskript, men dog støttet af en serie power point-billeder med stikord og mindre tekstafsnit. Der var i alt 37 sådanne billeder og otte af dem var betegnet Kapitel 1, 2 osv. De var som resuméer af kapitler i en bog.

I spørgetiden efter foredraget omtalte FG vanskelighederne ved at lave automatisk talegengivelse (og omsætte

tale til skrift). Det har vist sig at være uhyre vanskeligt, men i Folketingets sekretariat har man i nogen tid haft et system, som er trænet til at genkende bestemte menneskers indtaling af det, Folketingets medlemmer siger i Tinget. På den måde frembringes referaterne.

Havde der nu været en talegenkendelsesmaskine i lokalet kunne man – efter endt foredrag – have set et trykkeklart manuskript til en interessant og velskrevet bog om dansk sproghistorie!

Ovenstående er ikke hvad FG indledte med i sin sproghistoriske gennemgang: det var Jellingestene – første vidnesbyrd i Danmark om et skriftsprog, dog skrevet med brug af runealfabetet. Hvad der evt. måtte være forinden, ligger ude i mørket.

Næste gennembrud kommer med reformationen (1536) og Christiern Pedersens klare ortografi til brug for de mange reformationsskrifter han oversatte og bearbejdede fra Luthers tyske. På den måde blev skriften folkets adgang til civilsamfundet: for at blive konfirmeret skal man kunne sin bibel, og Peder Palladius rejste rundt for at kontrollere, at det blev overholdt!

FG pointerede, at skrift bliver vigtig at beherske i form af læsning, hvorimod skrivning er noget helt andet!

Næste trin i den historiske udvikling har sit udgangspunkt i, hvad der foregik i Tyskland i årene fra ca. 1770. Her var det Johann Gottfried Herder (1744-1803), der var igangsætter: Han havde den forestilling, at hver kultur skal betragtes ud fra sine egne forudsætninger og har sin egen værdi. I den tyske romantik blev kulturforståelsen udvidet gennem studiet af „folkekultur“ – og FG tilføjede: Volksmärchen, Volkslieder, opdagelsen af folket. Denne tyske romantiske tanke fik umådelig stor indflydelse i Danmark – FG mindede os om Steffens og Oehlenschläger („Guldhornene“ 1802). I årene derefter gjorde Rasmus Rask (1787-1832) sig gældende med en sprogvidenskabelig indsats – FG betegnede ham som den nordiske filologis grundlægger. I sin retskrivningslære introducerede Rask et bolle-å, men det gjorde man tykt nar af – og det blev først endeligt indført i 1948 med Hartvig Frisch's retskrivningsreform. Rask havde endvidere den indstilling, at skriften skulle afspejle talen så godt som muligt; (hvilket han selv efterlevede ved at ændre sit fødenavn Rasch til Rask /kf).

Som endnu et historisk tema nævnte FG Norges frigørelse fra Danmark i 1814 – dvs. (bl.a.) at Norge frigjorde sig fra det danske skriftsprog. I den forbindelse anbefalede FG os at læse den anmelderroste bog „Skilsmissen – Dansk og norsk identitet før og efter 1814“ af Rasmus Glenthøj.

Som et dagsaktuelt sprogligt diskussionsemne redegjorde FG for forholdet mellem dansk og engelsk på universiteter og andre uddannelsesinstitutioner. Kort fortalt viser en endnu ikke publiceret rapport, at 83% af den samlede produktion af pub-

likationer på Danmarks otte universiteter er skrevet på engelsk; publikationer på dansk udgør 15%. For ph.d.-afhandlinger er procentdelen af engelske afhandlinger endnu højere nemlig 89 (i 2011), men de dansksproglige udgør 11%. Men her skal man passe på: Tallet varierer fra 96% på natur- og teknisk videnskab til 48% på humaniora. Det kan kaldes et domænetab og fremkalder spørgsmålet: Måske var det nationale skriftsprogs allestedsnærværelse blot en parentes?

For de danske dialekters vedkommende fortalte FG, at de stort set ikke overføres til børn. De forstår dialekten, men taler den ikke selv – til stor fortrydelse for de dialektinteresserede.

Som sidste punkt i dette referat nævnes en lille undersøgelse: Forskerne spurgte 353 danskere og 216 svenskere i Øresundsregionen, hvad de syntes om deres eget og nabosproget.

Optællinger viste: 1) Svenskerne var meget enige i, at svensk er et

pænt sprog; 2) Danskerne var ikke videre enige i, at nabosproget svensk var et pænt sprog, men dog mere end svenskerne, som nemlig var meget lidt enige i, at dansk er et pænt sprog; 3) og det var danskerne helt enige med dem i: danskerne syntes ikke, at dansk er et pænt sprog! Tankevækkende ...

Tiden fløj af sted og vi måtte slutte, men der er meget mere læsestof – også for dem, der ikke kunne komme til mødet! Frans Gregersen er centerleder ved Danmarks Grundforskningsfonds Center for Sociolingvistiske Sprogforandringsstudier, og på centrets hjemmeside www.dgcss.hum.dk er et stort antal artikler. Mange tilhørere udtrykte megen stor tilfredshed med arrangementet.

Det nye domænetab

- Man diskuterer i disse år forholdet mellem dansk og engelsk på universiteter og andre uddannelsesinstitutioner
- Nogle tal: 83 % af den samlede produktion af publikationer på Danmarks otte universiteter er skrevet på engelsk; publikationer på dansk udgør 15 %. For ph.d.-afhandlingernes vedkommende er procentdelen af engelske afhandlinger endnu højere, nemlig 89 (i 2011), mens de dansksproglige udgør 11 %.
- OBS! Tallet varierer fra 96 % på natur- og teknisk videnskab til 48 % på humaniora
- Kilde: Anna Kristina Hultgren: landerapport Danmark i TEMANord, rapport fra parallelsprogsnetværket om engelsk og nordisk på nordiske universiteter, udg. 2014.

De mange slags dansk

Ingrid Carlsen repræsenterede Modersmål-Selskabet med denne tale til Vendsyssel-Gildet ved Dialektens dag den 22. februar 2014 i Hjallerup Kulturhus

Jeg er selv mangeårigt medlem af Vendsyssel-Gildet og har deltaget i mange af møderne som privat person, men i dag har jeg også fået en officiel kasket på, idet jeg deltager som repræsentant for Modersmål-Selskabet. Derfor kan jeg indlede med at bringe en hjertelig hilsen fra Modersmål-Selskabets bestyrelse med tak for indbydelsen til at deltage i denne *Dialektens dag*.

I indbydelsesskrivelsen bliver vi omtalt som en af de inviterede dialektforeninger. Vi bruger nu ikke selv betegnelsen dialektforening om Modersmål-Selskabet, selv om dialekterne er omfattet af vores formålsparagraf. Modersmål-Selskabet har siden sin stiftelse i 1979 haft til formål at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Dette tilstræbes ved at vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – *med respekt for dialekterne*.

Modersmål-Selskabet har altså til formål at virke for bevarelse og udvikling af det danske sprog – men *hvad er dansk sprog egentlig?* Så sent som i torsdags havde Modersmål-Selskabet et medlemsmøde i København med netop denne titel: Hvad er dansk sprog egentlig? Professor Frans Gregersen, der også er bestyrelsesmedlem i Dansk Sprognævn, var oplægsholder, og debatten tog primært sigte på spørgsmålet: er det det talte sprog eller det skrevne sprog?

Det vil også i denne forsamling være naturligt at stille spørgsmålet: Hvad er dansk sprog egentlig? Er det det skriftlige dansk, som er fastlagt i Retskrivningsordbogen? Eller er det det mundtlige såkaldte rigsdansk forstået som det sprog, der fx tales i Danmarks Radio og af dronningen? Eller er det det officielle sprog, som repræsenterer landet Danmark overfor omverdenen? Svaret må være, at begrebet det danske sprog dækker over *mange slags dansk, hvor ikke mindst de danske dialekter indtager en vigtig plads*.

DIALEKT-OMRÅDER I DANMARK

I Modersmål-Selskabet er vi lidt misundelige på Vendsyssel-Gildet: I har *flere medlemmer* end os, I arrangerer spændende *månedlige møder*, hvor vi nøjes med kvartalsvise aktiviteter, og I har en *omfattende udgivelse af tryksager*, hvor vi nøjes med et kvartalsblad og en årbog. Vi glæder os over, at vi gennem en årrække har haft et *officielt samarbejde*, der fx har givet sig udtryk i en fælles dialektaften, da en busfuld vendelboer besøgte København, ligesom repræsentanter for Vendsyssel-Gildets bestyrelse har været trofaste gæster ved uddelingen af Modersmål-Prisen, senest da vi i efteråret overrakte årets pris til Søren Ryge Petersen.

Modersmål-Selskabets formand, Jørgen Christian Wind Nielsen fastslog i sin motiveringstale, at Søren Ryges profil matchede perfekt med Selskabets formålsparagraf om varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – *med respekt for dialekter*.

ne. Søren Ryge afsluttede da også sin takketale på klingende sønderjysk, og bagefter fik Vendsyssel-Gildets formand Ole Nørgaard ordet for at bringe en hilsen på vendelbomål. Det var også med dialekterne i tankerne, da Modersmål-Selskabet i 1997 uddelte Modersmål-Prisen til sangeren *Niels Hausgaard*, eller da Selskabet i 2002 udsendte sin årbog med titlen: *Dialekter – sidste udkald?*

Historisk set har der altid været knyttet noget nedladende til ordet dialekt på samme måde som til ord som provinsen, udkantsdanmark og ghettoer. Sprogprofessor *Erik Hansen*, der fik Modersmål-Prisen i 2004 i forbindelse med Modersmål-Selskabets 25-års jubilæum, har fx sagt: „– Dialekter har i generationer været anset for komiske og primitive, man har hånet og parodieret de dialekttalende, man har nægtet dem adgang til radioen og gjort grin med de få politikere, der har turdet holde ved deres dialekt, og i skolen har man behandlet dialekt og andet sprogligt lokalsprog på linje med dårligt sprog. Det er absolut ikke mærkeligt, at mange har sørget for hurtigst muligt at skifte sprogdragt.“

Tænk bare på anvendelse af dialekter til at karakterisere skuespillere i gamle danske film. Senest har der været diskussion om sprogbrugen i nye danske film og tv-serier, hvor man fx har kritiseret den uægte jyske dialekt, som er søgt anvendt i serien „Badhotellet“. Som modsætning er nævnt, hvordan Anne-Grethe Bjarup Riis, der selv er født i Jylland, kun ville bruge jyske skuespillere, som kunne tale en ægte dialekt i hendes film om „Tarok“ og „Hvidsten-gruppen“.

Flere er bekymrede for, at det danske sprog er i fare på grund af den engelsk-amerikanske påvirkning, som ikke mindst de elektroniske medier udsætter os for. Sprogeksperter afviser dog faren med henvisning til, at det danske sprog er et levende sprog, der bliver flittigt brugt. På samme måde er mange bekymrede for, at dialekterne er i fare, og her er sprogeksperterne knap så optimistiske.

Der er dog gennem det seneste tiår sket flere ting, som giver grund til optimisme. Danmarks Radio har vedtaget en sprogpolitik, som åbner mulighed for at øge anvendelsen af dialekter på de regionale kanaler, og danskerne synes i stigende grad at acceptere den varierede udtale af det danske sprog, formentlig på baggrund af det voksende antal indvandrere.

Blandt dialekterne synes især *vendelbomål*, *bornholmsk* og *sønderjysk* at være de mest sejlive-de. Er det fordi de ligger i landets yderkanter, langt fra København og med kræfter, der både taler for løsrivelse og eget flag? Når sønderjysk står særligt stærkt, henvises der til, at Sønderjylland var under tysk styre 1864-1920, så sproget var skærmet mod københavnsk indflydelse. Dette betød samtidig en fælles ydre fjende, som man kunne forene sig imod, så man var stolt over at tale sønderjysk og være sønderjyde. Hvis en dialekt skal overleve, skal den ikke kun bruges internt i familien, men også i samfundet, i skolen og medierne.

Der findes en Facebook-gruppe med navnet: Bevar dialekterne i Danmark. De skriver fx: „Tænk på alle landsdelene som lande. Alle landene har hver deres sprog, et af landene er Danmark. Hvis det danske sprog lige så stille forsvandt, fordi man hellere ville, at alle snakkede fx engelsk – ville I så ikke kæmpe for det danske sprog? Det ville vi!“

Tak til Vendsyssel-Gildet for at have taget initiativet til denne Dialektens dag med mulighed for, at vi i fællesskab kan drøfte forslag til at bevare brugen af dialekterne og dermed i samarbejde sikre en fortsat varieret anvendelse af de mange slags dansk, der tilsammen repræsenterer det danske sprog.

På adressen www.dialekt.ku.dk/dialektkort kan man finde et interaktivt dansk dialektkort, hvor man kan høre eksempler på dialekterne. På hjemmesiden www.dialekt.dk finder man alt, hvad der er værd at vide om dialektforskningen.

Dialekterne fejret i Hjallerup

AF INGRID CARLSEN

Vendsyssel-Gildet blev stiftet i 1983 på initiativ af højskoleforstander Knud Fogt, som mente, der måtte gøres noget for at bevare vores kulturarv, nemlig vores dialekt – Vendelbomålet – i alle dets nuancer, idet han korrekt fornemmede, at den/de var ved at forsvinde.

Bestyrelsen for den ny-stiftede forening lå ikke på den lade side, for inden årsskiftet var medlemstallet allerede oppe på 150. Og i 2011 har medlemstallet passeret 775.

I 2007 havde Vendsyssel-Gildet 25 års jubilæum og arrangerede i den anledning en dialektens dag med Christian Mejhdahl som hovedtaler.

Inspirationen til dette års hovedtaler på Dialektens Dag fik Vendsyssel-Gildets formand Ole Nørsgaard, da flere fra bestyrelsen deltog i overrækkelse af Modersmål-Prisen til Søren Ryge Petersen 5. september 2013 i DR Byen København.

Til Dialektens dag 2014 var vi 150 deltagere. Vi begyndte dialektfesten med kaffe og rundstykker. Foruden Modersmål-Selskabet deltog Æ Synnejysk Forening, Han Herred Mål, Foreningen Thybomål, Stygge Krumpens Laug og Vendsyssel-Gildet med en kort præsentation. Desuden deltog Vagn Olsen, journalist, rejseleder og foredragsholder; kendt fra tv med udsendelser om rejser i flere lande.

Efter repræsentant for MS, Ingrid Carlsens tale, sang vi „Danmark er et lille land“ af Niels Bjerring MS, som en hilsen til Vendsyssel-Gildet. Flere af deltagerne var medlemmer i Facebookgruppen: „Jeg er stolt af min dialekt vendelbomålet“ hvor vi skriver på vendelbomålet.

Søren Ryge lagde ud med en del af takketalen til Prisoverrækkelsen og flere andre spændende

Vendsyssel-Gildets formand Ole Nørsgaard, rejseleder og foredragsholder Vagn Olsen og dagens hovedtaler Søren Ryge Petersen.

fortællinger fra både barndommen og interviews til tv-udsendelser til stor glæde for alle.

Klapsalverne ville ingen ende tage. Søren er en fantastisk fortæller med stor indlevelse og empati.

Bagefter signerede og solgte han sin bog; „Anders og Julius“ meget billigt til dem, der var hurtige. Årbøger fra Modersmål-Selskabet som foræring gik også som varmt brød. Indimellem sang vi fra Vendsyssel-Gildets sangbog, som indeholder 171 sange.

TV2/ Nord kom og filmede, og efter frokosten var der udveksling af synspunkter vedr. dialekterne. Et af forslagene til at vedligeholde dialekterne var at bruge dem til daglig alle steder, og især lære børnene dem og desuden lave fælles arrangementer med fokus på dialekter.

Et fantastisk stykke arbejde af VG formand og bestyrelse blev til stor succes. Det påskønnes af alle deltagere.

Afslutningen efter kaffen blev meget rørende, da hele bestyrelsen stod oppe foran og sang for på „Erindring“ af Holger Drachmann. Det er Vendsyssel-Gildets afslutningssang, derfor med vemod, ikke kun i ord, men i sind.

Så er det Sket med Jørn Lund

AF HENRIK MUNCK

Da vi i disse spalter i juni 2010 anmeldte 2. bind af Jørn Lunds erindringer, muntrede vi os med en lille bogstavleg, hvor vi prøvede at gætte os til titlen på det kommende 3. bind. Inspireret af sit for- og efternavn har han valgt ord på fire bogstaver til sine erindringstitler, så efter „Hørt“ om 1950-1960 og „Lært“ om 1960-1990 gættede vi på, at 3. bind om tiden efter 1990 skulle hedde „Nået“. Mere beskedent har han valgt titlen „Sket“, selv om bogen detaljeret og spændende fortæller om alt, hvad han har nået, fra han som 45-årig i 1991 bliver chefredaktør på Den Store Danske Encyklopædi, til han i 2011 forlader sin stilling som direktør for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (DSL).

Jørn Lund fortæller spændende om mammutopgaven med Encyklopædien og de mange udfordringer i DSL, der har sat sig varige spor. Han konstaterer, at han selv har haft personaleansvarlige lederopgaver siden sit 26. år og videregiver på denne baggrund sine erfaringer med akademikere som ikke naturligt fødte ledere gennem en række arbejdsprofiler. Han har i 00'erne også været medlem af Københavns Universitets bestyrelse og formand for Aurehøj Gymnasiums bestyrelse i de første perioder under den nye universitetslov og indførelsen af gymnasiernes selveje, og hertil kommer arbejdet med den litterære kanon og kulturkanonen. Han lægger ikke fingrene imellem ved sin kritiske vurdering af de ansvarlige ministre, videnskabsminister Helge Sander og kulturminister Brian Mikkelsen og deres embedsværk.

– *Hvis jeg skal komme ud af pligtens mølleværk, må forsøget gøres nu, hvor jeg er fyldt 65 år*, skriver Jørn Lund, mens erkender samtidig sin manglende evne til at spilde tiden og opremser de mange opgaver, som han fortsat har påtaget sig, senest da han af kulturministeren i april 2013 blev valgt som formand for Dansk Sprognævn. Beskedenhed er måske forklaringen på, at hverken Jørn Lund eller hans forlægger nævner, at han i 2009 fik overrakt Modersmål-Prisen for sin livslange indsats i det

danske sprogs tjeneste og ikke mindst for kampen mod domænetab og for en dansk sproglov.

I et erindringskapitel om sprogpolitik refererer han udviklingen siden årtusindskiftet med tre politisk nedsatte arbejdsgrupper, som med baggrund i globaliseringen har peget på behovet for at styrke det danske sprog fx gennem justeringer af universitetsloven og oprettelse af en dansk termbase. – Man kan autorisere ords retskrivning og bøjning, men der er ingen sproglig grænsekontrol. Ord udefra kommer til stadighed ind i sproget, sådan som det har været tilfældet i 1000 år. Hvis der skal formuleres en dansk sproglov, må det derfor blive en fleksibel rammelov. Politikerne havde ønsket en udvalgsrapport med brugbare anbefalinger, men regeringen lavede en opfølgingsplan uden kraft bag opfølgningen – bortset fra Dansk Folkeparti. Jørn Lund konkluderer: – *Jeg tror sådan set, at vi ligesom de fleste andre nordiske lande og selvstyrende områder havde haft en rammelovgivning for sproget, hvis ikke Dansk Folkeparti med sine kompromiløse krav havde gjort mere moderate, men operative initiativer på sprogområdet vanskelige.*

Deltagerne i Sprogdagen 2013 fik en forsmag på kapitlet om sprogets djøfisering, mens især læsere, der deler generation med Jørn Lund, vil fryde sig over hans afsluttende beskrivelse af samfundsudviklingen siden 1950'erne. Med sit elegante, let ironiserende og detaljefyldte sprog får han spid det nutidens stressfyldte ekspressionisme set i relief til datidens mere primitive levevis. Han øjner en modkultur i form af refugier, stillekupeer, pilgrimsvandring og langsommelighed, mens han selv glæder sig til en alderdom uden sygdom, økonomiske problemer og arbejdslivets bekymringer. Bogens slutter med ordene: – *Jeg er parat til at gå ind ad de nye døre, der åbner sig.*

Jørn Lund: Sket. Erindringsessays. Gyldendal. 136 sider. 179,95 kr.

Our second mother tongue

AF BJARNE SEGEFJORD

Forslaget om engelsk som andetsprog er velment, men hovedløst. Uofficielt er engelsk allerede vort andetsprog. Forretningslivet anvender det, hvor det er adækvat, og ungdommen synger på engelsk, hvorved den danske sangskat går tabt – ja allerede er gået tabt. En sprogets esse for kraftfuld metaforik og poesi er slukket. Men den kan vel tændes igen?

Vi opfatter os selv som gode til engelsk, men det er vi slet ikke. Jo måske nok på den måde, at nye generationer tilegner sig en form for engelsk, de kan klampe sig igennem med, mens den ældre generation – stort set den der er over 70 – der ikke kan engelsk, uddør.

Engelsk (og spansk!) er et vigtigt sprog, og jeg ser ingen grund til, at det ikke skulle læres allerede fra børnehaveklassen, men at kanonisere det næsten på linje med dansk er et fejlskud. Jeg tror ikke, at forslagsstillerne har gjort sig tanker om de økonomiske omkostninger ved den hede ambition. Blandt andet det formålstjenlige i at lade et par år af skolegangen foregå i England eller USA. Hertil kan føjes, at de gode sproghoveder ikke bare kan graves

op af jorden som kartofler. Det kommer tydeligt til udtryk i udviklingen – eller afviklingen – af det danske sprog. Og *det* verbale domænetab skal engelsk ikke alene have skylden for.

Det er en kendsgerning, at der i årevis på vore lærerseminarier er blevet uddannet dansklærere, som ikke bemestrer det danske sprog – men de har papir på, at de kan undervise i dansk. For nylig havde jeg et møde med en skoledirektør, som betroede mig, at der i kommunen var lærere, som han ikke ville have til at skrive sine breve. Et morgendagens tv-program i DR2 blev annonceret således: *Livsens Undskab*, og jeg lurede på, om der var noget i Gustav Wiedes forfatterskab, der var gået min næse forbi.

Hertil kan føjes kataloger, tykke som telefonbøger, over – navnlig – den skrevne presses utallige bøffer omhandlende ortografi og grammatik.

Måske skulle vi lægge os efter et bedre dansk og håbe på et bedre engelsk som sidegevinst.

Bjarne Segefjord er forfatter og sproglærer.

Hvordan oversættes Bibelen – igen?

Er der ekstra hensyn at tage, når man skal gengive 2,4 milliarder menneskers helligste skrift? Har troens sprog en særlig urørlighedszone, hvor traditionen bestemmer mere end oversætteren? Eller er Bibelen bare en bog som alle andre, når oversætteren går i værkstedet?

Bibelselskabet er Danmarks største leverandør af bibeloversættelser, og sådan har det været siden selskabets stiftelse i 1814. I 200 året for oprettelsen udgiver Bibelselskabet to bøger fra Det Gamle Testamente, som i unik grad har været med til at forme ånds- og verdenshistorien, nemlig Første Mosebog og Prædikerens Bog i helt nye oversættelser til nudansk.

Kom til fyraftensmøde arrangeret af Modersmål-Selskabet, Forum for Erhvervssprog i Forbundet Kommunikation og Sprog samt Bibelselskabet om, hvordan man oversætter verdens mest oversatte bog – igen. Og mød blandt andre oversætter og lektor, ph.d. Søren Holst fra Københavns Universitet, som helt aktuelt sidder med alle udfordringerne ved oversættelse i almindelighed – og bibeloversættelse i særdeleshed.

Alle er velkomne. Der er gratis adgang. Da der er et begrænset antal pladser, er tilmelding nødvendig.

Arrangementet finder sted 13. marts 2014 kl. 16.00 til 18.00

Forbundet Kommunikation og Sprog, Hauser Plads 20, 3. sal, København K
Tilmelding på <http://www.kommunikationogprog.dk/kalender>

At spørge ud eller spørge ind

AF NIELS BRUNSE

Som oversætter er jeg egentlig glad for, at det danske sprog rummer så mange udtryk og vendinger som det gør – også af den uheldige slags. Man kan jo komme ud for romanpersoner, der udtrykker sig kluntet på romanens originalsprog, og så er det rart at have nogle klunterier i det danske forrådskammer at give igen med.

Men som privat sprogbruger har jeg selvfølgelig mine idiosynkrasier, og visse udtryk kan få mig til at krumme tæer, så overlæderet brister. Det er ikke bare erhvervslivets grasserende titelræs (folk kan dårligt nok åbne en pølsevogn, før de skal være Chief Executive Officer i den) eller politikersprogets papegøjemetaforik (når først én politiker har „stået på mål“ for noget, er der hundrede målmænd på holdet ugen efter) – det er også fraser, der nok er udmøntet i bedste mening, men klinger falsk i den daglige omsætning.

„At spørge ind til“ er sådan en frase. Jeg er ikke helt klar over hvor den kommer fra; den er for en gangs skyld ikke et oversættelseslån fra hverken engelsk, svensk, tysk eller fransk, så vidt jeg ved, men jeg har den samme mistanke, som flere andre har ytret, nemlig at den oprindelig er kommet fra det såkaldte pædagogisprog og derfra har bredt sig til andre samfundsfærfere, ikke mindst den politiske. Betydningen er noget i retning af „at undersøge grundigt ved at stille spørgsmål“. Man kan f.eks. undersøge et sagsforhold, en personlig motivering, et politisk ansvar, ved at „spørge ind“ til det – men man kan jo for pokker ikke spørge om *noget* uden at spørge *nogen*, og „spørge ind til“ er et udtryk, der slører tilstedeværelsen af den anden part i dialogen. Eller konfrontationen. Det sidste er formodentlig det, der er så skræmmende, at man camouflerer sin modpart, hvis man ikke vil fremstå som mediehaj eller meningsmager.

Når man forlanger en forklaring eller bare en opklaring fra et andet menneske, har man det udmærkede ord „udspørge“ at gøre det med. Journalister udspørger en politiker, en dommer udspørger et vidne, og en rådgiver kan såmænd også udspørge en klient i begges interesse. Men der må et eller andet sted være opstået en fornemmelse af, at det er mere omsorgsfuldt at indspørge end at udspørge, som om man tager nogen ind i stedet for at støde nogen ud. Det ændrer bare ikke på det faktum, at der i alle tilfælde er tale om at prøve at få nogen til at rykke ud med noget, de enten vil skjule, har glemt eller har svært ved at tale om af mere pinagtige årsager.

Derfor klirrer udtrykket „spørge ind til“ af velvilligt hykleri. På overfladen er det beslægtet med sympatiske udtryk som „at gå ind for“, „nå ind til“, „sætte sig ind i“, for slet ikke at tale om „inderst inde“ og „inderlig“. Men den handling, det betegner, drejer sig i bund og grund om, at den spørgende vil hente noget ud, ud af omsvøbene, ud af fortrængningerne, ud af den vilde eller uvilde uvidenheds mørke. Den spørgende går jo ikke ind i mørket for at blive derinde sammen med den udspurgte.

En sjælden gang kan der faktisk godt være brug for at udspørge folk på den omsorgsfulde måde; skrøbelige sjæle eller mennesker i skrøbelige situationer er ikke altid parate til de krav, som en direkte informationssøgende samtale stiller. Men når udtrykket har bredt sig langt ud over denne særlige sfære, er det måske et første tegn på ubehag ved, at samtalskunsten er blevet til verbal boksespil, ikke mindst i det hurtige, hårdtslående tv-medium, som er mere norm-sættende, end de fleste tror. Vi lærer at glorificere kampens vinder og glemme argumenternes lodighed. Men hvorfor har vi overhovedet farve-tv, når diskussioner mellem uenige parter alligevel bliver stadig mere sort-hvide? Det burde nogen spørge nogen ud om.

Vi lærer at glorificere kampens vinder og glemme argumenternes lodighed. Men hvorfor har vi overhovedet farve-tv, når diskussioner mellem uenige parter alligevel bliver stadig mere sort-hvide? Det burde nogen spørge nogen ud om.

Kirkens sprog

AF GEORG SØNDERGAARD

Hvad der er sket i de 1.500 år der gik forud for vore første sikre sproglige spor af kristendommen falder jo uden for denne fremstillings rammer. Vi skal helt frem til reformationstiden før vi har sikre spor på dansk. Først fra senmiddelalderen findes der sikre overleveringer. Den ældste samlede fremstilling er den katolske kannik Christiern Pedersens såkaldte Jærtegnspostil, trykt i 1551. Postil var betegnelsen for fortolkninger af den hellige skrift (af det latinske *post illa* 'ifølge dette'). Christiern Pedersen sluttede sig senere til reformationen og vedkendte sig derefter nødig sin Jærtegnspostil. I denne prædiken ses hans nære tilhørsforhold til den mere autoritære kirkeopfattelse.

... Det er mod dem, der ikke vil blive i kirken så længe, at de kan høre en messe eller en prædiken til en ende. Men de flygter fra kirken efter djævelens indflydelse og onde råd og går på kirkegården eller på gaden og bagtaler og bagvasker andre. Som Sankt Johannes skriver i sit 8. kapitel: *Qui ex deo est verba dei audit*. Den der tilhører Guds, han hører gerne Guds ord. Men de som ikke vil ikke høre dem, de tilhører ikke ham: *Textus Cristimantes autem illum esse in comitatu*. Doktor Guilhelmus siger herom, at det var sædvane blandt jøderne at når de gik til kirke, da gik mændene for sig og kvinderne for sig. Men børnene – drenge og piger – de måtte gå med hvem de ville af deres forældre. Derfor mente Maria, at Jesus havde fulgt Josef sammen med mændene, og Josef mente at han havde fulgt hende sammen med kvinderne. Da de mødtes dagen efter, da spurgte den ene den anden, hvor Jesus var og begyndte at lede efter ham blandt venner og frænder. Da de ikke kunde finde ham, gik de tilbage til Jerusalem og fandt ham i templet den tredje dag. De fandt ham ikke paa Gaden i leg med andre Børn, sådan som man plejer at finde børn

Omskrevet til nutidsdansk

Efter reformationen fik prædiken en mere central plads i gudstjenesten idet den simpelthen blev tyng-

depunktet, det sted hvor den enkelte præsts personlige egenskaber og engagement kom klarest til udtryk. I de følgende århundreder kan man se hvordan skiftende ånds- og stilretninger afspejles i prædikenen, både i indhold og udformning. Et eksempel er baroktidens prædikener hvor pietismens inderliggørelse ses på sproget med dets opbud af markante ord og stilfigurer. Pietismens største prædikant var biskop Peder Hersleb (1689-1757) der i en menneskealder dominerede det københavnske kirkeliv. Herslebs prædikerkunst er grundigt beskrevet og analyseret. En af hans kendteste prædikener er fra Mikkelssdag 1730.

Vores Text handler om en Strid; den begyndtes i Himmelen, ikke i Guds Æres-Himmel her o-ventil, der er ingen Strid mere, der kommer Dragen ikke op, der skal han ikke incommodere os længer; men ved Himmelen forstaas Guds Kirke, som Skriften saa ofte kalder en Himmel, et Himmeriges-Rige. Altsaa den Strid, her tales om, dermed forstaas en vis Revolution i Guds Kirke, da Satan har faaet et Knæk, Guds Kirke er kommet i nogen Flor og Velstand. Men hvad det er for en Tid, hvad det har været for en Strid, det er ikke endnu afgjort [...] Efterdi det Guds Ord, den ganske hellige Skrift, som er indgivet af Gud, er nyttig til Lærdom, til Straf, til Forbedring, til Optugtelse i Retfærdighed, saa kan og dette Stykke af Bibelen tjene os dertil; og derfor i Steden for at Texten taler om en Strid, som gaar Guds Kirke an i Almindelighed, saa ville vi igen føre os til Gemytte: Den Strid, som hvert Lem af Guds Kirke, hver Christen har at berede sig imod. Her tales om en Strid mellem Michael og Dragen, Christus og Satan. Men hvad hjælper det os, at Jesus har overvundet Satan for os dersom vi nu lader os overvinde af Satan og ikke gør ham Modstand? Hvad Gavner os Jesu Sejr, uden vi har Del i hans Sejr? Og skal vi have Del i den Sejr, saa maa vi med i Striden.

I løbet af 1700-tallet begyndte samfundet at ændre sig fra den gamle feudalisme til det der skulle resul-

tere i en voldsom teknisk udvikling. I et samfund hvor over 80% af befolkningen boede på landet, hvor kun en lille del af befolkningen kunne læse og skrive, havde kirken indflydelse på næsten alle områder af tilværelsen. Præsten var i enhver henseende lærer og vejleder, noget der blev særlig tydeligt i løbet af 1700-tallet i rationalismen eller oplysningstiden, den åndelige retning der satte menneskelig fornuft og snilde højere end fromhed og inderlighed. I 1700-tallet kunne præsten fra prædikestolen holde belærende foredrag om store opfindelser, metoder i landbrug og håndværk, sundhed og sygdom osv.. Faktisk har vi her den første begyndelse til det folkelige foredrag. Et berømt eksempel er J.L. Hertels prædiken på 3. dag efter Trinitatis.

[...] Hører det da med Glæde, o Christne! Et saadant Middel er opdaget mod en af de farligste og almindeligste Sygdomme. I mere end tusinde Aar har Smaaekopperne i disse og mange andre Lande aarlig vanskabt mange Velskabte, forvandlet mange Seende til Blinde, mange Raske og Stærke til svage, usle Krøblinge og dræbt mange Tusinde af enhver Alder – Om dette opdagede Middel til at afværge Smaaekopperne vil jeg i dag tale. Dette Betyggelsesmiddel mod Smitte af Smaaekopperne bestaaer i Indpodning af et Slags uskadelige Kopper, som kaldes Melkekopper eller Koekopper. Indpodningen kaldes Vaccination. Disse Kopper kan efter mangfoldige Erfaringer uden nogen Fare indpodes saavel spæde Børn som voxne og gamle Mennesker. Mange baade inden- og udenlandske Læger bevidne enstemmig, at disse Kopper aldrig medføre noget farligt Tilfælde, at de betrygge for Smitte af de almindelige Smaaekopper, at de ikke, som disse, smitte, uden naar Materie af dem kommer i et aabent Saar eller sættes paa et Sted, hvor Huden er opridset, og at de ikke udbrede sig over hele Legemet, men fremkomme blot paa det Sted, hvor Materien sættes.

(1775-1854). Efter 10 år som præst i Spjellerup, hvorfra den første af hans prædikensamlinger er udgivet kom Mynster i 1811 til København, hvor han hurtigt samlede en stor menighed til sine prædikener. Men allerede Spjellerup-tidens prædikener var epokegørende, og herfra stammer også hans egne refleksioner over genren i bogen *Om den Konst at prædike*.

Han har tømt Smertens Bæger, han har baaret Verdens Foragt og Had, han er gaaet den tunge Vei, bort fra alle Livets Glæder, bort fra ethvert jordisk Haab, han har bøiet sit Hoved under Lidelsernes Vægt, og har udgivet sin Aand. – Det er en Fortælling fra længe siden forbigangne Tider; Ingen af os har skuet hans Aasyn, Ingen af os har hørt hans Stemme, eller seet hans Smerter, hvi forglemme vi ham ikke? Os smiler Livet endnu, os vinke endnu dets Glæder, hvorfor skulde vi ikke hellere følge dem end søge Deel med den Jammerfulde? – Nei! Jeg vil ikke forglemme ham! Som havde jeg selv vandret med ham, og seet hans Herlighed, og hørt hans livsalige Ord, som havde jeg selv fulgt ham, der han gik Korsets Vei; saa skal min Siel bort vende sig fra alle de jordiske Glæder, som fra alle de jordiske Sorger og Bekymringer, der bevægede dem; jeg vil ligesom stille mig hen under det Kors, hvorpaa den Uskyldigste er regnet iblandt Misdædere.

Mynster endte i 1834 som kirkens mægtigste mand, Sjællands biskop. Sammen med Søren Kierkegaard og N.F.S. Grundtvig bliver han altid nævnt som en af den danske kirkes ypperste mænd. Mens Kierkegaard jo var fuldstændig uafhængig af nogen, var Mynster alene i kraft af sit embede yderst fastlåst i sine synspunkter. Grundtvig var jo i enhver henseende den suveræne og havde tilmed en stor skare af tilhængere. Han beundrede Mynster, især for de egenskaber han savnede hos sig selv, noget der dog ikke blev gengældt. Med sin konservative grundindstilling manglede Mynster enhver form for kunstnerisk kreativitet, det der var en forudsætning for Grundtvigs overvældende produktivitet.

En vigtig person i 1800-tallets kirkeliv var J.P. Mynster

Dannelse er ikke målbar

Radioprogrammet „Ordet er dit“ diskuterer dannelse og sprog.

„Dannelse finder sted i alle fag som en grundlæggende sult og tørst efter dybere indsigt.“ *Biskop Peter Skov-Jakobsen i „Vild med dannelse“.*

„Er man dannet, hvis man har læst sine danske litterære klassikere, går på kunstmuseum og i teatret? Eller handler dannelse om at kende sin historie, at vide hvem der sidder i Folketinget eller have en universitetsuddannelse? Eller er det at sidde pænt ved bordet, at holde døren for damerne og at tale uden mad i munden? Og hvorfor skal vi overhovedet være dannede? „

De retoriske spørgsmål, som alle vil svare ja til og sikkert supplere med endnu flere egenskaber, udgjorde oplægget i radioudsendelsen „Ordet er dit“ på P1 på årets sidste dag. Anledningen var Københavns Stifts magasin „Vild med dannelse“, der udkom i december 2013 og igen byggede på et seminar, hvor biskopperne diskuterer dannelse. Biskop over Københavns Stift Peter Skov-Jakobsen var gæst i studiet, og for ham var det vigtigt at nedtone de traditionelle tillærte egenskaber og vende sig mod, at dannelsesbegrebet skulle være målbart. I et større etisk perspektiv så han dannelse som en udvikling i det enkelte menneske til at lære sig selv at kende for at kunne bevæge sig ud i andres verden og forstå andres udtryk; det vil sige aldrig lukke sig inde i sig selv, men leve sig ind i det andet menneskes sprog og udtryk.

Denne altomfattende empati kræver vel netop sprog, men sprogets betydning kom interessant nok først rigtig ind i programmet, da en muslimsk

akademiker ringede ind. Han var født i Danmark af førstegenerations-indvandrere, der kom forudsætningsløse til Danmark, men forstod, at sproget var den første tilgang til integration. Derfor flyttede de fra ghettoen og ud i en provinsby, hvor børnene kunne lære sproget i åbne omgivelser. For denne lytter var sproget en investering i ikke kun at snakke, men at tale og ved hjælp af sproget fastholde sin historie og kultur.

Øvrige bidrag i udsendelsen kom fra den pædagogiske ekspertise. Lederen af Forskningsenheden For Politisk, Etisk og Religiøs Dannelse på DPU, Alexander von Oettingen, og afgående formand for Skolelederforeningen, Anders Balle, fremhævede skolens dannelsesbidrag og den gode undervisnings forudsætning for dannelse – en proces der begynder allerede i 1.klasse, når børnene lærer at læse og skrive. Karakterdannelsen i Folkeskolen skaber livsduelighed, og den skal, ifølge Anders Balle, ske i et samarbejde mellem hjem og skole og målrettet de tre elementer, der står i Folkeskolens formålsparagraf: det faglige, det sociale og det personlige.

M.B.

Link til udsendelsen: <http://www.dr.dk/p1/ordet-er-dit/ordet-er-dit-251#.UuzO9wU51PI.gmail>

Språkförsvaret protesterer

Den svenske regering afvikler støtte til svensksproget videnskabsformidling

Språkförsvaret, Modersmål-Selskabets søsterorganisation i Sverige, har sendt en protestskrivelse i form af et åbent brev til det svenske Videnskabsrådet.

Språkförsvaret protesterer mod den gradvise afvikling af økonomisk støtte til svensksprogede forskningstidskrifter inden for humaniora og samfundsvidenskab. Protesten sker med reference til den svenske sproglov, der fastlægger, at svensk er hovedsproget i Sverige.

Argumenterne i protestskrivelsen er gode, og protesten er i sig selv et godt argument for relevansen af en sproglov. Modstanderne af en sproglov i Danmark, blandt andre den nuværende kulturminister, der mener, at en sproglov er overflødig og unødvendig symbolpolitik, bliver her præsenteret for en konkret anvendelse. I forvejen eksisterer jo en sproglov inden for rammerne af den danske retsplejelov, der bestemmer, at retens sprog er dansk. Ingen vil vel mene, at disse bestemmelser er symbolpolitik eller irrelevante. Men hvorfor kun i retssalene?

Jeg synes i virkeligheden, det nærmer sig det, jeg vil kalde en fornærmelse af landets kulturminister, at sige, at vi ikke interesserer os for det danske sprog. Der står en meget højtuddannet dansklærer over for spørgeren lige nu, som har arbejdet med det danske sprog hele sit liv og fortsat gør det, med stor fornøjelse, fordi det er vores modersmål, og det kræver, at vi passer på det og udvikler det. Det sætter jeg en ære i.

**Marianne Jelved i Folketingets
spørgetid d. 19 febr. 2014.**

Af brevet til Videnskabsrådet fremgår, at den økonomiske støtte til et antal humanistiske og samfundsvidenskabelige tidsskrifter tænkes successivt nedbragt fra 2015. Der er tale om 31 tidsskrifter,

der i alt modtager 3,5 millioner svenske kroner i støtte, mindre end én promille af Videnskabsrådets støttebudget. Vurderet på titlerne på tidsskrifterne har 18-19 af dem svensk som publiceringssprog. Da Videnskabsrådet er en statslig finansieret myndighed, er det Språkförsvarets opfattelse, at Rådet bør iagttage sprogloven, der blandt andet fastlægger, at svensk er hovedsprog i Sverige, at svensk er samfundets fælles sprog, som alle, der er bosat i Sverige, skal have adgang til, at svensk skal kunne anvendes inden for alle samfundsområder, samt at det offentlige har et

særligt ansvar for at svensk anvendes og udvikles. Men det er naturligvis mere bekvemt ikke at have en sproglov, der placerer et ansvar for det danske sprog hos en regering.

Wind

Løst og fast om leksikografer i DK

Et blik på de sidste ca. 250 år på dansk leksikografi vil efterlade det indtryk, at der er nogle ret faste bestanddele, velkonsoliderede og grundige, som det er let at få øje på, og så er der nogle løse, ikke så forudsigelige, måske lidt husflidsprægede og undertiden næsten usynlige. For begge kategoriers vedkommende kunne det være interessant at se på, hvem der til de forskellige tider har rekvireret ordbogsværker. En opgave også for de næste 25 år bliver bl.a. de smalle, lidt prestigeløse indvandrerordbøger, der godt kunne have behov for en professionel indsats; vi bør ikke byde de svageste sprogbrugere de dårligste hjælpemidler.

Læs artiklen på hjemmesiden. Du kan bruge dette link:
<http://www.modersmaalselskabet.dk/k/#dg5z>

Tidligere bestyrelsesmedlem, Jens Møller Nielsen, er blevet udnævnt til administrerende direktør i Dansk Aktionærforening. Finansverdenen vil sikkert have godt af et sprogbevidst menneske i de store tals indre cirkel. Til gengæld må han finde sig i at titulere sig CEO, Chief Executive Officer.

Modersmål-Selskabet indbyder til Debatmøde og Generalforsamling

**Tirsdag den 13. maj kl. 17 i
Frederiksberg Kommunes Musikhus Metronomen,
Godthåbsvej 33 på Frederiksberg**

Ord til salg

Glæd dig til at møde Anne Middelboe Christensen. Hun kommer og fortæller om, hvordan det er at vokse op med ord og i dag leve af ord – som henholdsvis teateranmelder og sproghandler. Hun sælger ord fra sin egen Middelboes Ordbutik i en baggård midt i København. Her kan du for 500 kr. købe ét ord ad gangen, som du får pakket ind i en smykkeæske med et ordbevis. Ordene indgår i ordmagerens 3-årige poetiske projekt, der vil munde ud i et digt med alle ordene! Anne er cand.mag. i dansk og teatervidenskab, og hun har i mange år været teateranmelder med speciale i den ordløse kunstart ballet, som hun også har skrevet flere bøger om. Hun underviser i kulturjournalistik og har senest skrevet en bog om kunstanmelderens svære rolle. Anne betragter sproget som en gave, hvor ordene har magt og kraft. Hun vil fortælle om sit møde med mennesker og deres ord, og hun vil lægge an til debat om, hvordan vi bør have respekt for vores brug af ordene.

**MIDDELBOES
ORD
BUTIK**

**I pausen mellem foredraget
og generalforsamlingen serveres en forfriskning.**
Der er gratis adgang for alle interesserede.

Ordinær generalforsamling 2014

Dagsorden: 1. Valg af dirigent. 2. Bestyrelsens beretning. 3. Afgørelse af revideret årsregnskab. 4. Fastsættelse af kontingent for det flg. kalenderår. 5. Indkomne forslag. 6. Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleanter. 7. Valg af revisor og revisorsuppleant. 8. Eventuelt.

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, må være kommet frem til formanden senest den 29. april.

AFSENDER
MODERSMÅL-SELKABET
Wind
Mylius Erichsens Allé 27
2900 Hellerup

Retturneres ved varig adresseændring

B